

Ключевые слова: технологии, внушаемость, суггестивные технологии, суггестивное обучение, подготовка будущих учителей.

Tkachenko L. V. The preparation of future teachers to vikoristannayasugestivnih technology in the practice of school

In essence article solved concepts „TECHNOLOGY” and „suhhestyvnyaya TECHNOLOGY” opredeleny goals, objectives and types suhhestyvnyh technology, rassmatryvayutsya uchebnomu Basic requirements for the design, formulyruyutsya Features prepare future teachers k suhhestyvnyaya Using technology in school.

Key words: technology, suggestibility, suhhestyvnyye technology, suhhestyvnoye Competencies, training future teachers.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378.011.3:5–051

О. В. Толстоп'ятова

УМОВИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКО-КОМУНІКАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Включившись у педагогічну взаємодію, студент класичного ВНЗ, який має на меті отримати педагогічну спеціальність, спочатку несвідомо, а потім вже свідомо розвиває в собі уявлення про норми, цінності професійної діяльності, про способи поведінки і власну роль в ній, при цьому відкидаючи або приймаючи зразки, характерні для наявної професійної культури [1, с. 3]. Отже, механізм формування управлінсько-комунікативних якостей майбутнього педагога в процесі навчання у ВНЗ ми бачимо в створенні умов для усвідомлення студентом того, що становлення в професії залежить від особистості самого педагога, від його зусиль і старань, від того, наскільки сформованими є особистісні якості, які можуть допомогти його професійній самореалізації [2, с. 50].

Мета статті – проаналізувати умови розвитку управлінсько-комунікативних якостей у майбутніх викладачів природничих дисциплін у процесі навчально-виховної роботи класичного університету.

Успішність формування управлінсько-комунікативних якостей студента педагогічної спеціальності з позицій особистісно-орієнтованого підходу забезпечуються, на наш погляд, дотриманням таких узагальнених умов:

1. Виявлення студентами за допомогою самоаналізу суб'єктивних чинників, що впливають на успішність/неуспішність професійної діяльності.

2. Здійснення внутрішньої інтеграції структурних компонентів управлінсько-комунікативних якостей, з'ясування їх ролі в професійній діяльності.

3. Забезпечення можливостей для самореалізації і розвитку управлінсько-комунікативного потенціалу особистості студента.

Розвиток уявлень про особистісні управлінсько-комунікативні якості як про систему, що удосконалюється в активній взаємодії з іншими комунікативними системами, необхідний для того, щоб сформуванню у студентів свідому „самотворчу позицію і прагнення до розширення змісту і форм комунікативної діяльності, до подолання замкнутості, до участі в діловій і духовній суспільній комунікації” [3, с. 20]. Тобто формування управлінсько-комунікативних якостей студентів з урахуванням виявлених особистісних відмінностей припускає створення відповідного педагогічного середовища, а також і роботу із самовиховання.

Отже, сформованість структурних компонентів управлінсько-комунікативних якостей у студентів класичного ВНЗ має індивідуальні особливості та залежить від багатьох як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників [4, с. 9]. Високий рівень управлінсько-комунікативних якостей майбутніх педагогів, поза сумнівом, ґрунтується на врахуванні особливостей особистості студентів і є одним з основоположних складових, що визначає професійну самореалізацію майбутнього викладача природничих дисциплін.

Структурно-змістове забезпечення процесу формування управлінсько-комунікативних якостей майбутніх учителів природничих дисциплін передбачає: формування в майбутніх учителів системи знань (не лише з профільюючих дисциплін, а й зі спеціальних – з психології та основ менеджменту у освітніх організаціях); створення спеціального компонента в змісті професійної підготовки студентів, який би відображав сутність і специфіку формування управлінсько-комунікативних якостей в умовах класичного вищого навчального закладу [5, с. 92].

Вирішення позначених завдань, на наш погляд, може бути успішним тільки за умови дотримання таких педагогічних умов:

- адекватного віддзеркалення проблеми формування управлінсько-комунікативних якостей в цілях, змісті, методах і організаційних формах професійної підготовки як в ході теоретичного вивчення дисциплін навчального плану, так і в рамках освоєння практичних аспектів педагогічної діяльності;

- цілеспрямованого насичення навчальних планів педагогічних спеціальностей спецкурсами й дисциплінами за вибором, що

припускають формування управлінсько-комунікативних якостей студентів вузу.

Тобто необхідно забезпечити в класичному вищому навчальному закладі відповідні організаційні й управлінські умови, що гарантують створення комунікативної ситуації, – неодмінної складової всіх видів діяльності студентів, передбачених освітніми програмами. На нашу думку, це завдання можна вирішити в процесі реалізації технології поетапного формування управлінсько-комунікативних якостей студентів, що повинна пронизувати весь навчально-виховний процес у ВНЗ [6, с. 112]. Інтегруючою ланкою всіх заходів ми вважаємо розробку та впровадження інтегративного курсу „Основи педагогічного спілкування і менеджменту”, зміст якого базується на знаннях про управлінсько-комунікативні якості вчителя.

Розроблена нами програма спецкурсу „Основи педагогічного спілкування і менеджменту” призначена для реалізації вимог до змісту й рівня підготовки з основ педагогічної комунікації та управління у сфері освіти випускників педагогічних спеціальностей класичного вищого навчального закладу.

Викладання спецкурсу „Основи педагогічного спілкування і менеджменту” матиме на меті формування у студентів знань, а також розвиток здібностей і навичок конструктивного спілкування для вирішення прикладних завдань з організації управління в системі освіти, тобто формування мотиваційної, гностичної та поведінкової бази управлінсько-комунікативної компетентності майбутніх викладачів природничих дисциплін класичного університету.

Основне завдання спецкурсу вбачаємо в теоретично-прикладному ознайомленні студентів з особливостями педагогічної комунікації та педагогічного менеджменту: теоретичному аналізі професійно необхідних комунікативних здібностей майбутнього викладача студентів; застосуванні методів ситуаційного аналізу для вивчення практики комунікації та стратегічного управління в освітній системі; вивченні особливостей реалізації стратегічних змін в освітній установі; теоретичному аналізі основних завдань стратегічного управління та специфіки розробки й реалізації стратегії освітньої установи.

У результаті вивчення спецкурсу „Основи педагогічного спілкування і менеджменту” студенти мають *знати*: гуманістичний і маніпулятивний підходи до спілкування, типологію спілкування; сторони спілкування; структуру комунікативного процесу, вербальні і невербальні засоби передачі інформації, бар'єри, що виникають з вини керівника, роль зворотного зв'язку в діловому спілкуванні; проблеми міжособистісного сприйняття в діловому спілкуванні; типи взаємодії (кооперація – конкуренція, пристосування – опозиція, згода – конфлікт), форми взаємодії; форми ділового спілкування; ділова бесіда, психологічні передумови її успішності; зміст принципів управління освітніми системами і організаціями з точки зору гуманістичного

світогляду; зміст загальних функцій управління освітніми системами; форми ділового й управлінського спілкування в колективі; методи аналізу й вибору варіантів управлінських рішень.

Студенти повинні *вміти*: організовувати процес спілкування; аналізувати процес спілкування між людьми, ситуацію, мотиви, інтереси, відчуття, вчинки інших, отримуючи позитивний досвід, необхідний для успішного спілкування надалі; застосовувати в професійній діяльності прийоми ділового й управлінського спілкування; визначати цілі, завдання й зміст управлінської праці працівників різних категорій; проводити аналіз чинників і здійснювати вибір стратегії з можливих варіантів розвитку; здійснювати вибір і оцінювати ефективність структури управління організацією; проектувати й організовувати педагогічний процес ухвалення рішень; застосовувати на практиці принципи управління, орієнтовані на максимальне використання людського потенціалу освітньої організації на гуманістичних засадах;

Для студента, що прослухав спецкурс, повинно бути обов'язковим отримання таких *навичок*, як стійкі навички конструктивного спілкування; навички подолання психологічних бар'єрів в спілкуванні; навички емпатійного слухання, уміння творчо вирішувати конфліктні ситуації; навички конструктивної презентації лідерських якостей; практичні навички стратегічного планування й управління реалізацією стратегії освітньої установи;

Тобто студент після вивчення спецкурсу повинен чітко усвідомлювати, що освітня установа є не просто культурно-освітнім середовищем, а ще й об'єктом управління; розуміти місце вчителя і його особистих управлінсько-комунікативних якостей в системі управління навчальним процесом.

Запропонована нами програма розрахована на 40 годин (зокрема 20 годин практичних занять) для базового рівня професійної освіти майбутніх педагогів.

У процесі розробки робочої програми спецкурсу ми припускали, що будь-яка освітня установа за умови доповнення та зміни змісту, перерозподілу навчальних годин по розділах (темах), а також корегування практичних занять залежно від профілю й специфіки підготовки фахівців, не порушуючи логіки викладу дисципліни, може використовувати її для профільної підготовки своїх випускників.

При вивченні спецкурсу необхідно постійно звертати увагу студентів на його прикладний характер; показувати, де й коли теоретичні положення, що вивчаються, і практичні навички можуть бути використані в майбутній практичній діяльності вчителя.

Засвоєння дисципліни припускає практичне осмислення її розділів та тем на практичних заняттях. У процесі викладання доцільно використовувати особистісно-орієнтовані технології навчання: лекційно-семінарські заняття, ділові ігри, розбір управлінських ситуацій, дискусії з

актуальних проблем управління в педагогічному колективі, застосовувати елементи тренінгових занять.

У робочій програмі спецкурсу разом з практичними заняттями ми плануємо самостійну роботу студентів і даємо їй тематику.

Для перевірки знань студентів у робочій програмі спецкурсу ми вказуємо, після закінчення вивчення яких розділів планується проводити контроль рубежу.

У змісті спецкурсу до кожної теми наведені вимоги до сформованих уявлень, знань та умінь.

Отже, спецкурс „Основи педагогічного спілкування і менеджменту” базується на знаннях, уміннях і навичках, отриманих студентами при вивченні загальногуманітарних дисциплін, розкриває теорію і практику конструктивної комунікації та основ управління в педагогічній діяльності, розглядає способи встановлення контакту й конструктивної взаємодії, формує вміння добиватися поставленої мети, використовуючи інтелект і мотиви поведінки людей.

Список використаної літератури

- 1. Антонова Н. О.** Ціннісні орієнтації у системі особистісних якостей студентів вищого педагогічного навчального закладу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 „Педагогічна та вікова психологія” / Н. О. Антонова. – К., 2003. – 16 с.
- 2. Ольховецька Т.** Комунікативні вміння вчителя в сучасній школі / Т. Ольховецька, С. Ольховецький // Рідна шк. – 2000. – № 2. – С. 50 – 51.
- 3. Бондаревская Е. В.** Гуманистическая парадигма личностно ориентированного образования / Е. В. Бондаревская // Ученик в структуре личностно ориентированного образования. – Ростов-на-Дону : Реус, 1997. – С. 6 – 21.
- 4. Островецкова Н.** Майстерність педагогічного спілкування / Н. Островецкова // Завуч (Шк. світ). – 2006. – № 4. – С. 9 – 11.
- 5. Зарецька І.** Комунікативна культура як компонент педагогічної культури / І. Зарецька // Директор школи. Україна. – 2005. – № 6/7. – С. 90 – 101.
- 6. Власова О. І.** Педагогічна психологія : навч. посіб. / О. І. Власова. – К. : Либідь, 2005. – 400 с.

Толстоп'ятова О. В. Умови розвитку управлінсько-комунікативних якостей у майбутніх викладачів природничих дисциплін у процесі навчально-виховної роботи класичного університету

Стаття присвячена аналізу умов розвитку управлінсько-комунікативних якостей у майбутніх викладачів природничих дисциплін у процесі навчально-виховної роботи класичного університету. Автор пропонує для впровадження в навчальний процес спецкурс „Основи педагогічного спілкування і менеджменту” з метою підвищення рівня підготовки з основ педагогічної комунікації та управління у сфері освіти

випускників педагогічних спеціальностей класичного вищого навчального закладу.

Ключові слова: управлінсько-комунікативні якості, майбутні викладачі природничих дисциплін, класичний університет, основи педагогічного спілкування і менеджменту.

Толстопятова Е. В. Условия развития управленческо-коммуникативных качеств у будущих преподавателей естественных дисциплин в процессе учебно-воспитательной работы классического университета

Стаття посвящена аналізу умов розвитку управленческо-коммуникативних якостей у майбутніх викладачів естественних дисциплін в процесі навчально-виховної роботи класичного університету. Автор пропонує для впровадження в навчальний процес спеціальний курс „Основи педагогічного спілкування і менеджменту” з метою підвищення рівня підготовки по основах педагогічної комунікації і управління в сфері освіти випускників педагогічних спеціальностей класичного вищого навчального закладу.

Ключевые слова: управленческо-коммуникативные качества, будущие преподаватели естественных дисциплин, классический университет, основы педагогического общения и менеджмента.

Tolstopiatova O. V. Conditions of Development of Administrative and Communicative Qualities of Would-Be Teachers of Natural Sciences in the Process of Teaching and Educational Work of a Classical University

The article deals with the analysis of the conditions of the development of the administrative and communicative qualities of would-be teachers of natural sciences in the process of teaching and educational work of a classical university. The author recommends to implement the special course “Fundamentals of Pedagogical Communication and Management” into the teaching process with the aim to increase the level of training in the fundamentals of pedagogical communication and administration of the graduates of pedagogical faculties of a classical higher educational establishment.

Key words: administrative and communicative qualities, would-be teachers of natural sciences, classical university, fundamentals of pedagogical communication and management.

Стаття надійшла до редакції 21.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.